

21501-33 Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. Verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd over de geannoteerde agenda voor de informele Telecomraad (videoconferentie) op 5 mei 2020 (Kamerstuk 21501-33, nr.)

De vragen en opmerkingen zijn op 4 mei 2020 aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd. Bij brief vanzijn de vragen beantwoord.

De ondervoorzitter van de commissie,
Azarkan

Griffier van de commissie,
Nava

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
- II Antwoord / Reactie van de minister**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie danken de staatssecretaris voor de toegezonden geannoteerde agenda. Zij hebben hier nog enkele vragen over.

Gebruik van mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsdata om de COVID-19 crisis te bestrijden

De leden van de VVD-fractie menen dat het belangrijk is om geen kansrijke digitale initiatieven bij de bestrijding van het coronavirus op voorhand uit te sluiten. Voor wat betreft het gebruik van 'corona-apps' geldt dat bovengenoemde leden menen dat het gebruik van dergelijke apps overwogen moeten worden, mits zij voldoen aan de regels met betrekking tot privacy en een duidelijke toegevoegde waarde hebben bij het tegengaan van de verspreiding van het nieuwe coronavirus. Desondanks hebben bovengenoemde leden een aantal vragen over de beschikbaarheid van 'corona-apps' en de samenwerking en bevoegdheden op Europees niveau als het aankomt op het gebruik van dergelijke apps. Is de staatssecretaris met deze leden van mening dat het zaak is om Europese samenwerkingsverbanden met betrekking tot het ontwikkelen en gebruiken van 'corona-apps' te zoeken binnen de bestaande bevoegdheidsfeer van de Europese Unie (EU)? Zo ja, is zij het met bovengenoemde leden eens dat het uitvragen van gegevens van telecomgebruikers en telecoomaanbieders uitsluitend een nationale bevoegdheid dient te blijven?

Als gevolg van het coronavirus hebben landen in de EU uiteenlopende maatregelen getroffen om de verspreiding van het nieuwe virus tegen te gaan. Hoewel begrijpelijk, is het vrije verkeer van personen als gevolg van deze maatregelen bemoeilijkt. In het geval dat 'corona-apps' een centrale rol zouden gaan spelen bij de bestrijding van het coronavirus in meerdere lidstaten, zou het zeer waardevol zijn als deze apps gegevens met elkaar kunnen uitwisselen en met elkaar kunnen communiceren. Wanneer dit niet het geval is, ontstaat het mogelijke scenario waarin een bezoek aan een lidstaat iedere keer het gebruik van weer een andere 'corona-app' vereist, waardoor het vrije verkeer van personen verder bemoeilijkt zal worden. Deelt de staatssecretaris de observatie van de leden van de VVD-fractie dat uitwisselbaarheid van gegevens en de mogelijkheid tot communicatie tussen de verschillende in de Europese Unie ontwikkelde en gebruikte apps van groot belang is, maar dat tegelijkertijd duidelijk moet zijn dat de bescherming van persoonsgegevens goed geborgd is? Ik deel de mening dat de uitwisselbaarheid, of ook wel interoperabiliteit, van de apps van groot belang is onder strikte voorwaarden omtrent de privacy en informatieveiligheid. Op welke wijze voorziet de staatssecretaris het eigenaarschap van de verzamelde gegevens, wanneer 'corona-apps' van verschillende lidstaten inderdaad met elkaar kunnen communiceren? Eigenaarschap van data bestaat niet, zeggenschap wel. Nederland kiest voor zeggenschap bij burgers en dus een decentraal model. Het is aan lidstaten te bepalen welke model zij binnen de kaders van de AVG uitwerken. Op dit moment bevinden de meeste lidstaten zich nog in de ontwikkelingsfase van een app, zo ook Nederland. Het uitgangspunt van Nederland is dat er sprake is van data minimalisatie met een decentrale opslag, met andere woorden alleen die gegevens die nodig zijn voor bron- en contactonderzoek worden decentraal opgeslagen op de mobiele apparaten van de gebruiker. Wij bevinden ons nog in de ontwikkelfase waar de GGD hun hulpvraag/behoefte aan het verscherpen is. Op basis daarvan zal worden bepaald welke gegevens verwerkt moeten worden en wie de verantwoordelijkheid daarvoor draagt. Kan zij aangeven welke waarborgen in het geval van een dergelijke uitwisseling van gegevens aangebracht zullen worden om dit eigenaarschap te beschermen? De verantwoordelijkheden bij de verwerking van gegevens vloeien voort uit de AVG. Alle Europese lidstaten dienen zich aan deze voorschriften te houden. Kan de staatssecretaris hierbij eveneens aangeven welke waarborgen met betrekking tot de bescherming van persoonlijke gegevens hierbij worden gehanteerd? Ook hier geldt zowel de Europese wetgeving (AVG) als nationale wetgeving. welke wijze kan Europese samenwerking deze uitwisselbaarheid bevorderen en wordt hier op dit moment over gesproken? Conform de op 8 april jl. gepubliceerde Europese Commissie Aanbeveling (COM 2020/518) "over een gemeenschappelijke toolbox voor het gebruik van technologie en gegevens om de Covid-19-crisis te bestrijden en te boven te komen, met name wat mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsgegevens" wordt een belangrijke rol toebedeeld aan het eHealth Network. De Europese lidstaten in het eHealth Network hebben de taak gekregen om de Commissie Aanbeveling te operationaliseren in een zogenoemde Toolbox met daarin onder andere handvatten om de grensoverschrijdende interoperabiliteit van de bron- en contactonderzoek apps van lidstaten te bevorderen.

Verder vernemen de leden van de VVD-fractie graag op welke wijze wordt geleerd van de gelijktijdige ontwikkeling van 'corona-apps' in andere Europese landen. De Europese toolbox 'corona-apps' biedt een aantal handleidingen met basisprincipes bij de ontwikkeling en selectie van mogelijke apps. Naast deze toolbox kunnen van in andere lidstaten ontwikkelde apps, die vaak aan dezelfde regelgeving met betrekking tot bijvoorbeeld privacybescherming zullen moeten voldoen, waardevolle lessen getrokken worden die de ontwikkeling van een nuttige en privacy veilige app in Nederland kunnen versnellen. Is de staatssecretaris het hier mee eens? Ja daar ben ik het mee eens. Zo ja, met welke landen is de regering op dit moment in gesprek over samenwerking op het gebied van de ontwikkeling van corona-apps? Het Ministerie van VWS is de afgelopen periode veelvuldig in gesprek gegaan met landen als het Verenigd Koninkrijk, België en Duitsland. Duitsland is voornemens een app te ontwikkelen die overeenkomt met de principes die Nederland hanteert (decentrale dataopslag, strenge privacy en informatieveiligheidseisen). Op werkniveau heeft het Federale Ministerie van Volksgezondheid in Berlijn aangegeven de broncodes met Nederland te delen zodra deze beschikbaar zijn.

Welke resultaten heeft dit tot dusver opgeleverd? De gesprekken met het Verenigd Koninkrijk zijn zeer succesvol verlopen hebben concreet geleid tot het delen van de broncode van de app die door de NHSx is ontwikkeld.

Belang van digitale oplossing voor het herstel van de EU en investeringen in de uitrol van nieuwe digitale infrastructuren

De leden van de VVD-fractie delen de waardering van het belang in investeringen in sleuteltechnologieën, zoals Artificial Intelligence (AI), om de technologische afhankelijkheid van Europa te verminderen. Tegelijkertijd is er reeds een aantal initiatieven op dit terrein, zoals samenwerking met betrekking tot het delen van data via het GAIA-X project, waar Nederland vooralsnog niet aan mee doet. Kan de staatssecretaris toelichten of zij bereid is om deze deelname, in het licht van het door haar zo treffend omschreven belang van digitale soevereiniteit, te heroverwegen?

Met betrekking tot de uitrol en beschikbaarheid van digitale infrastructuur zijn de leden van de VVD-fractie zeer bezorgd over de toenemende brandstichtingen bij zendmasten. Bovengenoemde leden vragen de staatssecretaris of zij bekend is met vergelijkbare trends in misdaden tegen digitale infrastructuur in andere Europese landen. Voorts lezen deze leden dat de staatssecretaris in EU-verband voornemens is aandacht te vragen voor de verspreiding van onjuiste informatie over 5G in relatie tot COVID-19. Graag vernemen deze leden eveneens welke stappen de staatssecretaris in eigen land tot dusver heeft gezet of voornemens is te zetten om de ridicule en zeer schadelijke desinformatie over de vermeende relatie tussen 5G en COVID-19 te bestrijden.

Daarnaast vernemen bovengenoemde leden eveneens of de staatssecretaris in de toename van deze misdaden aanleiding ziet om de feitelijk juiste informatievoorziening over de (afwezigheid van) gezondheidsrisico's van het 5G-netwerk te intensiveren. Kan de staatssecretaris hier op ingaan? Welke stappen worden genomen om te voorkomen dat als gevolg van de toegenomen aandacht voor het 5G-netwerk naar aanleiding van de brandstichtingen mensen die op zoek gaan naar informatie over dit onderwerp niet juist terecht komen bij onbetrouwbare of feitelijk onjuiste bronnen? Kan de staatssecretaris in dit verband andermaal ontegenzeggelijk uitspreken dat de

elektromagnetische stralingswaarden als gevolg van de ingebruikname van het 5G-netwerk zeer ruim binnen de veilige normen blijven en dat er geen enkel wetenschappelijk onderbouwd onderzoek is dat aantoont dat 5G gezondheidsrisico's oplevert? Is zij bereid om dit ook actief uit te dragen en te communiceren? En op welke termijn wordt het advies van de Commissie Elektromagnetische Velden van de Gezondheidsraad over dit onderwerp verwacht?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige stukken. Zij hebben daarover de volgende vragen en opmerkingen.

Allereerst vragen deze leden of de Kamer een verslag van deze informele Telecomraad zo snel mogelijk nadat deze heeft plaatsgevonden kan ontvangen, zodat de inhoud kan worden betrokken bij aankomende coronadebatten en -besluitvorming.

Gebruik van mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsdata om de COVID-19 crisis te bestrijden

In de brief van de staatssecretaris lezen de leden van de CDA-fractie dat het vertrouwen van de burgers een belangrijke voorwaarde voor digitale oplossingen is. Zij onderschrijven dit en vragen of de staatssecretaris ervaringen kan delen uit landen die nu al iets doen met 'tracking & tracing', bijvoorbeeld ten aanzien het percentage deelnemers en de verspreiding over de bevolking.

In het overzicht in de bijlage wordt bij een aantal landen aangegeven welk percentage van de bevolking de app heeft gedownload. Deze cijfers zijn echter niet volledig accuraat en actueel.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de regering eerder heeft gecommuniceerd dat een 'corona-app' pas effectief is, wanneer tenminste 60% van de Nederlandse bevolking deze vrijwillig gaat gebruiken. Hoe denkt de staatssecretaris in korte tijd deze minimale 60% deelname te kunnen bereiken en tegelijkertijd te zorgen voor een goede spreiding onder de bevolking?

Hoe meer mensen de app gebruiken hoe beter we onszelf wapenen tegen de verspreiding van corona. Er is een relatie tussen testbeleid, testcapaciteit, het gedrag van mensen en het gebruik van digitale ondersteuning. De GGD geeft aan dat ook bij een lagere deelname van app gebruikers, de app kan bijdragen aan bron- en contactonderzoek

Op welke wijze(n) kan daarbij inclusiviteit worden geborgd, wetende dat Nederland ca. 2,5 miljoen laaggeletterden telt, mensen onvoldoende digitaal vaardig kunnen zijn en visuele of gehoorbeperkingen kunnen hebben?

In overeenstemming met de adviezen van o.a. het College voor de rechten van de mens wordt aandacht besteed aan niet allen mensen met een beperking, maar bijv. ook de positie van minder digitaal onderlegde, ongeletterde en laag-geletterde mensen.

De Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) zijn opgenomen in de uitgangspunten van de uitnodiging en wordt meegenomen in de beoordeling.

In het beoordelingsproces is ook de Patiëntenfederatie betrokken

Wordt daarnaast bij de ontwikkeling van een 'corona-app' rekening gehouden met de situatie in grensregio's, waar eenduidigheid extra belangrijk is? De grensoverschrijdende interoperabiliteit van de apps is van groot belang en wordt met alle EU lidstaten in het eHealth Netwerk besproken. Daarnaast vinden er ook bilaterale gesprekken plaats met zowel België (Vlaanderen) en Duitsland om te bezien op welke wijze onze nationale ontwikkelingen rondom app met elkaar afstemmen.

Op welke manier(en) wordt er concreet met België en Duitsland samengewerkt?

Nederland is reeds in gesprek met Duitsland en België (Vlaanderen) om te bezien op welke wijze onze nationale ontwikkelingen op elkaar kunnen worden afgestemd. Van Duitsland weten wij dat zij voornemens zijn een nationale app te ontwikkelen. België heeft echter aangegeven dat zij dit vooralsnog geen intentie hebben om een app op nationaal niveau te ontwikkelen.

In hoeverre zal de staatssecretaris bij de besprekingen over het gebruik van mobiele applicaties aandacht vragen voor belangen van interoperabiliteit van apps die (mogelijk) door afzonderlijke lidstaten worden gekozen, van belang voor onder andere de grensstreken?

Het onderwerp van grensoverschrijdende interoperabiliteit wordt door het Ministerie van VWS uitvoerig besproken met de Europese Commissie en de EU-lidstaten in het eHealth Netwerk. Nederland heeft reeds in het eHealth Netwerk aangekondigd dat grensoverschrijdende interoperabiliteit van essentieel belang is, maar dat dit op een stapsgewijze manier dient te worden ingevoerd. Voor Nederland geldt nu als prioriteit om aansluiting met Duitsland en België te vinden.

De staatssecretaris schrijft dat Nederland zal vragen om meer informatie ten aanzien van het eerder door Commissaris Breton aangekondigde EU-initiatief voor het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsdata alvorens een standpunt hierover in te nemen. Met welke reden is meer informatie gewenst, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Er wordt immers al gebruik gemaakt van 'mobility data' van Google en gemeentes maken al jaren via het CBS en andere bedrijven gebruik van mobility data? Op korte termijn wordt er een overleg gepland met de Europese Commissie DG CNECT om inzicht te krijgen in hoeverre het initiatief van Commissaris Breton nog wordt voortgezet en wat zij concreet voor ogen hebben met betrekking tot het gebruik van mobiliteitsdata. Kan de staatssecretaris aangeven waarom met betrekking tot de te ontwikkelen 'corona-app(s)' enkel wordt gesproken over apps die tracken én traceren en niet over apps die alléén tracken? Het mogelijk gebruik van een app in Nederland dient in de eerste instantie als ondersteuning van het bron- en contactonderzoek werk van de GGD. In die context worden apps ook over het algemeen contact tracing apps genoemd.

De leden van de CDA-fractie merken op dat bij de ontwikkeling van de 'corona-app(s)' diverse ministeries zijn betrokken. Wat is precieze rolverdeling tussen deze departementen? Welk departement is waarvoor verantwoordelijk, welk departement coördineert en welke bewindspersoon is waarop aanspreekbaar? In principe zijn alle onderwerpen die op het terrein van de gezondheidszorg vallen onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van VWS. In de context van de corona-apps, is het Ministerie van VWS verantwoordelijk voor zowel de ontwikkeling ervan alsook de vertegenwoordiging in de Europese gremia waar de grensoverschrijdende interoperabiliteit van de corona-apps worden besproken. Indien nodig zal interdepartementaal door VWS worden

afgestemd. Tijdens de Telecom Raad heb ik daarom ook aangegeven dat het onderwerp in het vervolg in de daarvoor bestemde EPSCO Raad dient te worden besproken.

Belang van digitale oplossing voor het herstel van de EU en investeringen in de uitrol van nieuwe digitale infrastructuren

De leden van de CDA-fractie zijn het met de staatssecretaris eens dat, onder andere, door investeringen in sleuteltechnologieën, zoals kunstmatige intelligentie, ons concurrentievermogen moet worden versterkt en ongewenste afhankelijkheden voorkomen. Vreest de staatssecretaris dat de technologische soevereiniteit van Europa als gevolg van de coronacrisis in gevaar aan het komen is? Deelt zij de analyse in het artikel 'Hoe de coronacrisis techreuzen waarschijnlijk nog machtiger maakt' (NOS.nl, 3 mei 2020)¹, waarin wordt gewaarschuwd voor de groeiende macht van de 'Big Tech' ten gevolge van de coronacrisis, onder andere omdat mensen en organisaties bij online (thuis)werken grote, bekende platforms verkiezen boven alternatieven? Wat merkt zij van de in het artikel beschreven lobby van de 'Big Five' tegen hen onwettige regels?

Deze leden lezen dat Nederland aandacht zal vragen voor de inzet van digitale toepassingen in de 1,5-metersamenleving en het delen van goede praktijkvoorbeelden hierover tussen de EU-lidstaten. Wat gaat Nederland hier zelf inbrengen?

Verder vragen de leden van de CDA-fractie in hoeverre andere lidstaten al gebruik maken van zorgapps, met name in die lidstaten waar de fysieke afstanden tussen mensen groter zijn (zoals in Frankrijk en Spanje)? Is er een inventarisatie van voorbeelden?

In de bijlage vindt u een overzicht van apps die op dit moment in andere landen zijn uitgerold. Overigens hebben zowel Frankrijk als Spanje nog geen app ontwikkeld en uitgerold.

De leden van de CDA-fractie vinden het een goede zaak dat Nederland in EU-verband aandacht zal vragen voor de recente (negatieve) ontwikkelingen ten aanzien van digitale infrastructuren, waaronder de recente branden in zendmasten. Hoeveel aanvallen op zendmasten hebben tot dusver in Nederland plaatsgevonden? Is al meer bekend over het motief en of er sprake is van een verband? Vinden dergelijke lidstaten ook in andere lidstaten plaats? Hoe worden zendmasten in het buitenland beveiligd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda informele Telecomraad 5 mei 2020 en willen de staatssecretaris nog enkele vragen voorleggen.

De leden van de D66-fractie hebben reeds vragen gesteld rondom Europese coördinatie en uitwisseling over het gebruik van mobiele applicaties en geanonimiseerde mobiliteitsdata om de COVID-19 te bestrijden voor de informele JBZ-raad van 28 april 2020 en zien daarom af van het stellen van vragen rondom dit thema voor dit schriftelijk overleg.

Belang van digitale oplossing voor het herstel van de EU en investeringen in de uitrol van nieuwe digitale infrastructuren

De leden van de D66-fractie lezen in de brief van de staatssecretaris dat tijdens de high level videoconferentie over telecom lidstaten de mogelijkheid hebben om ervaringen uit te wisselen over

¹ <https://nos.nl/artikel/2332606-hoe-de-coronacrisis-techreuzen-waarschijnlijk-nog-machtiger-maakt.html>

welke digitale oplossingen kunnen bijdragen aan het herstel van de Europese economieën. Deze leden vragen of de Kamer na afloop een verslag kan ontvangen, liefst zo spoedig mogelijk.

De leden van de D66-fractie zien kansen voor Europese samenwerking rondom de uitrol van digitale infrastructuren. Deze leden vragen de staatssecretaris of hierin ook investeringen in intercontinentale digitale verbindingen over zee en land worden meegenomen. Deze digitale verbindingen zijn moderne handelsroutes en de ruggengraat van het wereldwijde internet. Deze leden vragen de staatssecretaris hoe zij het belang van zeekabels ziet voor de concurrentiepositie van Nederland.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda informele Telecomraad 5 mei 2020.

Gebruik van mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsdata om de COVID-19 crisis te bestrijden

De leden van de ChristenUnie-fractie achten het van belang dat in de nationale en Europese besluit- en gedachtevorming rondom het gebruik van technologische oplossingen ter ondersteuning van de bestrijding van het coronavirus, allereerst helder moet zijn wat het doel van een dergelijke oplossing kan zijn. Vervolgens moet worden bezien welke technologie hiervoor passend is en tot slot behoort de vraag te worden gesteld of dat opweegt tegen de impact in de samenleving. Herkent de staatssecretaris zich in deze volgorde en is de staatssecretaris bereid een dergelijke werkwijze voor te stellen. Ja deze werkwijze ondersteun ik. Zowel in de nationale situatie als op Europees niveau is het van belang dat het epidemiologisch kader duidelijk is geformuleerd alvorens naar een technologische oplossing wordt gezocht. Deze werkwijze wordt reeds in Nederland als door de Europese Commissie gehanteerd.

Daarnaast vragen deze leden of de staatssecretaris nadrukkelijk wil benoemen dat alternatieven voor ondersteuning van het bron- en contactonderzoek ook opportuun kunnen zijn, zoals thuisrapportage. Wordt ook hierin steeds gezocht naar de minst ingrijpende maatregel zoals in de toolbox staat verwoord?

Een mogelijke app dient als ondersteuning voor het bron- en contactonderzoekwerk van de GGD. Dataminimalisatie blijft hierbij het uitgangspunt. Dit betekent dat alleen die gegevens worden opgeslagen die nodig zijn hierbij. Het is aan de GGD te bepalen wat hun behoeften zijn om hun werk daarin te ondersteunen. De GGD is op dit moment met het Ministerie van VWS in gesprek om hun behoeftstelling te verscherpen.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen in het Financieel Dagblad dat Duitsland bij de ontwikkeling van een applicatie nadrukkelijk oog heeft voor de situatie in grensregio's. Kan de staatssecretaris ook in overleg treden met haar Duitse en Belgische ambtsgenoten over het gebruik van technologische oplossingen in de bestrijding van het coronavirus in de grensregio? Op dit moment is het Ministerie van VWS reeds in gesprek met zowel België als Duitsland om hun nationale inspanningen omtrent de ontwikkeling van een app op elkaar af te stemmen.

Wordt ook bij de Nederlandse ontwikkeling hier nadrukkelijk rekening mee gehouden?

Bij de ontwikkeling van een mogelijke nationale app wordt volledig rekening gehouden met de Europese Toolbox. Op korte termijn is het Europese eHealth Netwerk ook voornemens een Interoperabiliteitsprotocol te publiceren met daarin handvatten om de grensoverschrijdende interoperabiliteit te waarborgen. Nederland houdt bij de ontwikkeling van een mogelijke app volledig rekening met de grensoverschrijdende interoperabiliteit gebaseerd op de in Europees verband afgesproken principes.

De leden van de ChristenUnie-fractie staan zeer kritisch ten aanzien van het eerder vanuit de Europese Commissie geopperde plan om de verspreiding van het coronavirus in kaart te brengen aan de hand van 'track-and-trace'. Is nog steeds sprake van een dergelijk voornemen? Het Ministerie van EZK en het Ministerie van VWS zullen op korte termijn op werkniveau in gesprek gaan met de Europese Commissie DG CNECT om duidelijkheid te krijgen over de plannen van Commissaris Breton om een uitvraag te doen naar telecomdata bij grote telecomproviders in lidstaten.

Deelt de staatssecretaris de zorgen over compatibiliteit met privacywetgeving? Wil de staatssecretaris deze zorgen ook overbrengen indien dit onderwerp ter sprake komt?

Belang van digitale oplossing voor het herstel van de EU en investeringen in de uitrol van nieuwe digitale infrastructuren

De leden van de ChristenUnie vragen of de staatssecretaris bereid is om in haar standpunt omtrent het belang van digitale sleuteltechnologieën, naast AI, ook het belang van nano- en quantumtechnologie te benadrukken, conform regeerakkoord.

Bijlage 1: overzicht geïmplementeerde COVID-19 apps

Land	App naam	Link	Verplicht/vrijwillig	Doel	Technologie	Soort data	Model	Penetratiegraad	Opmerking
Oostenrijk	Rotekreuz app	https://participate.rotekreuz.at/stopp-corona/	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity	Bluetooth	Decentraal	Niet bekend	Maakt gebruik van digitale "handshakes" door middel van Bluetooth.
Cyprus	TRACER	http://covid-19.rise.org.cy	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Geolocatie	GPS		Niet bekend	De app maakt gebruik van geolocatie data (alle data wordt opgeslagen op de telefoon en alleen gebruiker besluit om geolocatie data geanonimiseerd te delen met de overheid). Is alleen nog te gebruiken op Android toestellen. IOS volgt nog. Verder wacht CY nog op advies van DPA.
Tsjechië	eRouska	https://erouska.cz/	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity	Bluetooth	Decentraal	Niet bekend	Bron- en contactonderzoek ondersteuning voor zorgautoriteiten
IJsland	Rakning	https://www.covid.is/app/en	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Geolocatie	GPS	Centraal	Niet bekend	Locatiedata wordt op telefoon opgeslagen, niemand heeft toegang daartoe. Als Contact Tracing Team ondersteuning in opsporing nodig hebben, kan een bericht worden verstuurd met verzoek GPS-data te delen. Alleen met toestemming wordt data opgeslagen voor 14 dagen.
Noorwegen	Smittestop	https://helsenorge.nocoronavirus/smittestop	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity en geolocation	Bluetooth en GPS	Centraal	Ongeveer 25%: 1,4 miljoen stand 25 april jl.	De app maakt gebruik van locatiedata en Bluetooth om andere telefoons dichtbij te detecteren.
Bulgarije	Virusafe	https://virusafe.info/	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Geolocatie	GPS	Centraal	Niet bekend	App is sinds 7 april beschikbaar voor Android en IOS.
Singapore	TraceTogether	https://www.trace.together.gov.sg/	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity	Bluetooth	Centraal	Ongeveer 20%: 1,4 miljoen	Singapore had de app reeds medio maart uitgerold. Echter, doordat er nog bluetooth beperkingen waren in de Android en Apple besturingssystemen is de effectiviteit van de app niet naar verwachting verlopen. De uptake van de app is kleiner dan verwacht namelijk rond de 20%.
Australië	CovidSafe	https://www.health.gov.au/resources/apps-and-tools/coronavirus-australia-app	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity	Bluetooth	Decentraal	Australië beoogd een penetratiegraad van 40%. In de eerste 5 dagen werden 3,5 miljoen downloads geregistreerd.	
Verenigd Koninkrijk	NHS Covid-19	https://www.nhs.uk/infocovid-19-app-explainer	Vrijwillig	Bron- en contactonderzoek	Proximity	Bluetooth	Centraal		Op dit moment vind er een test plaats op de Isl of Wight met een populatie van 140.000 personen.
Israël	Hamagen	https://govextra.gov.il/ministry-of-health/hamagen-app/download-en/	Vrijwillig	Opsporingsonderzoek	Geolocatie	GPS	Centraal	1,5 miljoen personen hebben de app gedownload. Stand 1 april.	Gegevens worden gebruikt door de Israëlische geheime dienst Shin Bet.